

Θαναηλάκης

στεφάνο στο χέρι της. Οι θιαστικές κινήσεις της πιθανότατα ταιριάζουν στη μουσική του Θαμύρα (240, 245 P). Μάλλον πρόκειται για την Αργιόπη, τη μητέρα του Θαμύρα, που συνδέεται με τις άλλες μητέρες των οποίων η περιφάνεια ήταν καταστρεπτική για τα παιδιά τους, όπως την Κασσιόπεια και τη Νιόβη. Αριστερά εικονίζονται δύο γυναικείες μορφές, που επιγράφονται: «Χορῶ νίκα», δηλαδή νικήτριες στον χορό. Φαίνεται λοιπόν ότι ο χορός στο έργο του Σοφοκλή αποτελούνταν από τις Μούσες. Σε αττική ερυθρόμορφη υδρία της ομάδας του Πολυγνώτου (440-430 π.Χ.), ο Θαμύρας κάθεται πάνω σε βράχο, το αριστερό του χέρι τό ακουμπά πάνω στον βράχο, ενώ με το δεξί έχει αφήσει να του πέσει η λύρα. Είναι ήδη τυφλός. Στα δεξιά Μούσα, τυλιγμένη στον πέλο της, με τη λύρα της στο αριστερό χέρι. Αριστερά, φθάνει η μητέρα του Θαμύρα, που τραβάει τα μαλλιά της και θρηνεί.

K. ΔΑΝΑΗ-ΓΚΙΟΔΕ [Π]

BIBΛΙΟΓΡ.: Foscher, M. / Webster, Greek Chorus / Jebb-Pearson, Sophokles / Pickard-Cambridge, Festivals / Trendall-Webster, Illustrations of Greek Drama.

Θαναηλάκης, Αντώνιος· καθηγητής πανεπιστημίου (γεννήθηκε στον Σιμόνα Σερρών το 1940). Σπούδασε φυσικός στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και μετακτιπαιδεύθηκε στο Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ Αγγλίας, όπου πήρε τα Ιτιυχία Μ.Sc. (1968) και Ph.D. (1971) στην ειδικότητα του ηλεκτρολόγου-ηλεκτρονικού μηχανικού. Στο διάστημα 1971-1976 εργάστηκε ως ερευνητής στο ίδιο πανεπιστήμιο σε θέματα ημιαγωγών. Από το 1977 είναι καθηγητής της τεχνολογίας ηλεκτροτεχνικών και ηλεκτρονικών υλικών στο Δημόκριτο Πανεπιστήμιο Θράκης, του οποίου διετέλεσε αντιπρύτανης (1981-1982) και στη συνέχεια πρύτανης (1982-1983). Το 1984-1985 ήταν εικοκέκτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Μανιτόμπα (Καναδάς). Έχει δημοσιεύσει πολλές επιστημονικές εργασίες σχετικά με τη φυσική των επιφανειών, τους ημιαγωγούς και τις ημιαγωγικές διατάξεις, τη φωτοβολταϊκή μετατροπή και τα ολοκληρωμένα κυκλώματα. Κυριότερα έργα: *Τεχνολογία Ηλεκτροτεχνικών και Ηλεκτρονικών Υλικών* (1979), *Φυσική και Τεχνολογία των Ημιαγωγών* (με τον Ν. Οικονόμου, 1979), *Ηλεκτρονικός Θόρυθος* (1980), *Φωτοβολταϊκή Μετατροπή της Ηλιακής Ενέργειας σε Ηλεκτρική* (1984), *Συστήματα VLSI* (1987).

Θάναυ (thánan ή fánan) (Μετρολ.)· ταϊλανδική μονάδα χωρητικότητας, ίση με ένα λίτρο. [Br.]

Θάνας, ο· χωριό της κοινότητας Θάνα, της επαρχίας Μαντινείας, του νομού Αρκαδίας. Κάτοικοι του χωριού 366 (1971), 283 (1981) και της κοινότητας 434 (1971), 328 (1981). Στην κοινότητα ανήκει επίσης ο οικισμός Περιπατάρης. Το χωριό βρίσκεται 5 χιλιόμετρα νότια της Τρίπολης, σε υψόμετρο 750. [Π]

Θανασιάικα, τα· οικισμός της κοινότητας Κωστακίων, της επαρχίας και του νομού Άρτας. Κάτοικοι 89

(1971), 84 (1981). Ο οικισμός βρίσκεται 10 περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Άρτας, σε υψόμετρο 5. [Π]

Θανασιάκης, επώνυμο των παρακάτω αγωνιστών του 1821 από την Κασσάνδρα:

— 1) οπλαρχηγός του οποίου το όνομα δεν έγινε γνωστό. Μετά τον τερματισμό του Αγώνα στη Χαλκιδική κατέφυγε στη Θεσσαλία και μετά στις Βόρειες Σποράδες, όπου κατατάχθηκε στο στρατιωτικό σώμα του ΓεροΚαρατάσου. Αργότερα πήγε στα Ψαρά και πήρε μέρος στην άμυνα του νησιού. Όταν οι δυνάμεις του Χοσρέφ κατέλαβαν τα Ψαρά (1824), για να μην πέσει στα χέρια των Τούρκων αυτοκτόνησε βάζοντας φωτιά σε δοχείο με πυρίτιδα.

— 2) Παναγής· γιος του προηγουμένου. Μετά τον θάνατο του πατέρα του εντάχθηκε στο σώμα του Παπαφλέσσα. Πολέμησε στο Μανιάκι και τραυματίστηκε. Στη συνέχεια πήρε μέρος σε πολλές επιχειρήσεις στην Πελοπόννησο. Μετά την απελευθέρωση υπηρέτησε στα ελαφρά τάγματα, ενώ επί Όθωνος εντάχθηκε στην Οροφυλακή. Σκοτώθηκε το 1852 κοντά στη Λιβαδιά, ενώ καταδίωκε τη ληστρική συμμορία του Νταβέλη. [Π]

Θανασιάκος, Ευστράτιος· αγωνιστής του 1821 από την Άρνη Λακεδαιμόνος. Με δικό του στρατιωτικό σώμα πήρε μέρος σε πολλές μάχες στην Πελοπόννησο. [Π]

Θανάσια, τα· χωριό της κοινότητας Παλαιοκάτων, της επαρχίας και του νομού Άρτας. Αναγνωρίστηκε ως αυτοτελής οικισμός κατά την απογραφή του 1981. Κάτοικοι 107 (1981). Το χωριό βρίσκεται 57 περίπου χιλιόμετρα από την Άρτα, στις νότιες παρυφές των Αθαμανικών Ορέων, σε υψόμετρο 520. [Π]

Θανάσιμος, ο (Thanassimos) (Zw.-ol.)· γένος Κολεοπέτρων Εντόμων της οικογένειας Cleridae. Περιλαμβάνει είδη Εντόμων μικρών διαστάσεων (περί το 1 εκατοστόμετρο με σκούρα έντονα χρώματα στα έλυτρά τους. Είναι ωφέλιμα σκαθάρια, με παγκόσμια εξάπλωση, τα οποία ζουν κάτω από τον φλοιό και στα νεκρά φύλλα των Κωνοφόρων. Τρέφονται με διάφορα βλαβερά Έντομα, ιδίως με αυτά που ανήκουν στην οικογένεια Scolytidae. Αντιπροσωπευτικό είδος το T. formicarius. [Π]

Θανασιόπουλος, επώνυμο των παρακάτω αγωνιστών του 1821:

— 1) Νικόλαος· από την Καστοριά. Επικεφαλής στρατιωτικού σώματος, πήρε μέρος σε πολλές μάχες στην Πελοπόννησο από το 1824-1828.

— 2) Παναγιώτης· ο επονομαζόμενος *Νικολόπουλος* από το Τόσκει Μεσοσηνίας. Πολέμησε ως σημαιοφόρος στο σώμα του Παπαφλέσσα και από το 1825 στο σώμα του Νικητή Φλέσσα.

— 3) Παναγιώτης· από την Ανδρίτσαινα. Πήρε μέρος σε πολλές μάχες στην Πελοπόννησο.

— 4) Παρασκευάς· από τη Ρόβια Ολυμπίας. Πολέμησε στην Καρύταινα, στην πολιορκία της Τριπολιτσάς και σε άλλα μέρη της Πελοποννήσου. [Π]

Θανασιουλαίικα, τα· οικισμός της κοινότητας Καπελέτου, της επαρχίας και του νομού Ηλείας. Αναγνωρίστηκε ως αυτοτελής οικισμός κατά την απογραφή του 1981. Κάτοικοι 326 (1981). Ο οικισμός βρίσκεται 54 περίπου χιλιόμετρα από τον Πύργο, κοντά στη Λιμνοθάλασσα Κοτύχι, σε υψόμετρο 20. [Π]

Θανασιούλας, επώνυμο των παρακάτω αγωνιστών του 1821:

— 1) Αργυρός· από τη Γιάννενα. Πριν την Επανάσταση βρισκόταν στην υπηρεσία του Αλή πασά. Στη συνέχεια εντάχθηκε στο σώμα του Γ. Βαρνακιάτη και αργότερα πολέμησε υπό τον Γ. Καραϊσκάκη στην Αττική. Σκοτώθηκε στη μάχη του Χαϊδαρίου (1827).

— 2) Ιωάννης· από την Κράνα της Ολυμπίας. Σκοτώθηκε κατά την πολιορκία του Άλα (1821).

— 3) Ιωάννης· από τον Άγιο Πέτρο Κυνουρίας. Επικεφαλής στρατιωτικού σώματος πήρε μέρος στην πολιορκία της Τριπολιτσάς, καθώς και κατά την απόκρουση του Δράμαλη. Αργότερα αγωνίστηκε στη θάλασσα και πήρε μέρος σε πολλές επιχειρήσεις ως το τέλος του πολέμου.

— 4) Κώστας· από την Παρνασσίδα. Πήρε μέρος σε πολλές μάχες στην Ανατολική Στερεά Ελλάδα. Στη συνέχεια κατατάχθηκε στο σώμα του Ι. Γκούρα και πολέμησε στην Αττική.

— 5) Φώτης· γιος του Ιωάννη, από την Ολυμπία. Μετά τον θάνατο του πατέρα του, συγκρότησε δικό του στρατιωτικό σώμα και πήρε μέρος σε πολλές μάχες στην Πελοπόννησο. [Π]

Θανατιφώρα δόση, η (αγγλ. lethal dose· γαλλ. dose létale) (Βιολ.)· ποσότητα μιας τοξικής ουσίας η οποία προκαλεί τον θάνατο ενός οργανισμού ζώου. Η θανατιφώρα δόση, η οποία έχει σημασία κυρίως για τα υδρόβια ζώα, εκφράζεται σε συγκέντρωση της τοξικής ουσίας μέσα στο νερό, όπου ζει το ψάρι, ιδίαιτερα σε ppm (μέρη ανά εκατομμύριο) ή σε ppb (μέρη ανά δισεκατομμύριο) ή σε θανατιφώρα δόση συνιστά ένα μέτρο του βαθμού ρύπανσης που προκαλείται στα υδάτινα ρεύματα από τα βιομηχανικά απόβλητα. Η θανατιφώρα δόση 50% (δισθνης συντομογραφία D₅₀) είναι η αναγκαία ποσότητα μιας τοξικής ουσίας, ικανή να θανατώσει τα μισά από τα άτομα ενός πληθυσμού που υφίσταται την επίδραση της ουσίας αυτής σε ορισμένο χρονικό διάστημα (π.χ. 24 ή 48 ώρες). [Π-Λα.]

Θανατική ποιινή· πρόκειται για τη θαρύτερη («κεφαλική») ποιινή που μπορεί να επιβληθεί αυτοτελώς στον δράστη μιας εγκληματικής πράξης και συνίσταται στην αφαίρεση της ζωής του.

• *Ισχύν ελληνικό Δίκαιο*. Στη χώρα μας η θανατική ποιινή είναι μία από τις τρεις κύριες ποινές του ισχύοντος Δικαίου (οι άλλες δύο είναι η στερητική ποιινή της ελευθερίας και η ποιινή σε χρήμα). Εξακολουθεί ακόμη (1987) να προβλέπεται από τον Νόμο και να επιβάλλεται από τα δικαστήρια για ορισμένα πολύ σοβαρά αδικήματα. Στην πράξη, όμως, η εφαρμογή της έχει ατονήσει, δεδομένου ότι η τε-

λευταία θανατική εκτέλεση έγινε την 25.8.1972, ενώ και πρωύτερα ο ρυθμός των εκτελέσεων είχε μειωθεί σημαντικά.

Τα εγκλήματα για τα οποία απειλείται θανατική ποιινή κατά τον ελληνικό Ποινικό Κώδικα (Ποιν.Κ.) μπορούν να διακριθούν σε δύο κύριες ομάδες: εκείνη που αφορά σε ορισμένες σοβαρές προσβολές κατά της Πολιτείας (άρθρ. 134 §3, 138, 139 §2, 143, 144 §1 και 148 §2 Ποιν.Κ.) και εκείνη που αφορά σε ορισμένες σοβαρές προσβολές κατά του προσώπου (άρθρ. 299 §1, 317 §3, 270.δ', 380 §2 και 385 §1.α' Ποιν.Κ.). Επίσης η θανατική ποιινή απειλείται σε ορισμένες διατάξεις ειδικών ποινικών νόμων, ιδίως στον Ν. 1608/1950 «περί αυξήσεως των ποινών των προβλεπομένων διά τους καταχραστάς του δημοσίου» και στον Στρ. Ποιν. Κ. (α.ν. 2803/1941, όπως αυτός ισχύει).

Κατά κανόνα (και με εξαίρεση το αδίκημα της επιβουλής της ακεραιότητας της χώρας), η θανατική ποιινή απειλείται στα εγκλήματα του Ποιν.Κ. κατά διάκριση προς την ισόβια κάθειρξη, επιβάλλεται δε αντί γι' αυτήν «μόνο αν ο έλεος και ο τρόπος της εκτέλεσης της πράξης καθώς και ό-λες οι άλλες περιστάσεις καθιστούν την πράξη ιδιαίτερος απειχθή ή αν ο δράστης είναι επικίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια» (άρθρ. 86 Ποιν.Κ.), δηλαδή, σύμφωνα με τη διδόμενη στους όρους αυτούς ερμηνεία, εάν η πράξη προκαλεί ως εκ του είδους της και του τρόπου εκτελέσεώς της καθώς και των λοιπών γενικότερων συνθηκών, ιδιόζοντα αποτροπιασμό και απειχθεία.

Εάν η θανατική ποιινή παραμείνει ανεκτέλεστη επί 30 χρόνια μετά την αμετάκλητη κατάγνωση της, παραγράφεται (άρθρ. 114.α' Ποιν.Κ.). Επίσης τα κακούργηματα παραγράφονται μετά 20 χρόνια, αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποιινή του θανάτου (άρθρ. 111 §2.α' Ποιν.Κ.). Υπάρχουν ακόμη του ισχύοντος Δικαίου ρυθμίσεις για υποχρεωτική μετατροπή της καταγνώσεως θανατικής ποιινής σε ισόβια κάθειρξη της ακόλουθες περιπτώσεις: α) Αυτοδικαίως, εάν περάσουν τρία χρόνια από την αμετάκλητη κατάγνωση της, και εφόσον η ποιινή παρέμεινε στο μεταξύ ανεκτέλεστη (άρθρ. 116 του Σωφρονιστικού Κώδικα· α.ν. 125/1967). β) Εάν δοθεί χάρις από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατά τη διαδικασία του άρθρ. 47 §1 Συντ. και του ν.δ. 68/1968. γ) Εάν δοθεί αμνηστία με προεδρικό διάταγμα έπειτα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. Η αμνηστία παρέχεται μόνο για πολιτικά εγκλήματα και όχι για κοινά εγκλήματα (άρθρ. 47 §53 και 4 Συντ.). Τέλος, η εκτέλεση της θανατικής ποιινής αναβάλλεται στις περιπτώσεις που απαριθμούνται περιοριστικά από τον νόμο (άρθρ. 555 Κ.Ποιν.Δ.), δηλαδή για λόγους εγκυμοσύνης, σοβαρής ασθένειας, επινενούς ψυχονόθεσης ή εφόσον διαρκει η προθεσμία για παροχή χάριτος και μέχρις ότου εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν αυτήν την αναβολή. Η διαδικασία εκτέλεσης της θανατικής ποιινής ρυθμίζεται στο άρθρ. 115 του Σωφρονιστικού Κώδι-

κα: Εκτελείται με τυφεκισμό (έως το 1929 και με λαιμητόμο), χωρίς δημοσιότητα και με παρουσία μόνο του αρμόδιου εισαγγελέα ή του επιτρόπου στρατοδικείου, του δικαστικού γραμματέα και των κατά νόμο σωφρονιστικών υπαλλήλων.

Επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι, κατά το Σύνταγμα του 1975 (και όλα τα προηγούμενα Σύνταγματα από το 1864), «θανατική ποινή για πολιτικά εγκλήματα δεν επιβάλλεται, εκτός αν είναι σύνθετα» (άρθρ. 7 §3.8). Η ρύθμιση, όμως, αυτή κρίνεται ως ιδιαίτερα στενή, αφού ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις στην πράξη των μη συνθέτων πολιτικών εγκλημάτων (π.χ. προπαρασκευαστικές πράξεις εσχάτης προδοσίας κατ' άρθρ. 135 Πον.Κ.). Επίσης, για πολλούς επιστήμονες η διάταξη αυτή του Συντάγματος, που εμφανίζεται ότι ανέχεται τη θανατική ποινή, βρίσκεται σε προφανή αντίθεση με τα αξιολογικά υπέρτερα άρθρα 2 §1 Συντ. (σεβασμός και προστασία της αξίας του ανθρώπου) και 7 §2 Συντ. (απαγόρευση θραυστήρων και κάθε προσβολής της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας) — π.χ. Κ. Δεσποτόπουλος, «Η θανατική ποινή και το νέο Σύνταγμα», *ΕΕΝ* 42:1975, σ. 649-652. Μια τέτοια ερμηνεία, όμως, δεν βρίσκει ερείσματα στη βούληση του συνταγματικού νομοθέτη, ο οποίος, όταν τέθηκε θέμα πλήρους απαλείψης της θανατικής ποινής από το τότε (1975) συζητούμενο σχέδιο του ισχύοντος Συντάγματος, δεν θεώρησε πρόσφορο να προχωρήσει σε μια τέτοια απόφαση, ούτε καν σε σχέση με τα πολιτικά εγκλήματα (βλ. *Πρακτικά Βουλής*, Συνεδρ. ΟΣΤ' της 23.4.1975, σ. 430 κ.ε., 435). Τούτο, όμως, όπως ορθά παρατηρήθηκε, δεν αποκλείει τη δυνατότητα μιας μελλοντικής κατάργησης της θανατικής ποινής από τον κοινό νομοθέτη, αφού σε μια τέτοια περίπτωση δεν θα υπήρχε αντίθεση προς το Σύνταγμα (Κ. Δ. Φινοκαλιώτη, *Η θανατική ποινή ως πρόβλημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων*, 1983, σ. 69). Είναι μάλιστα ιδιαίτερα ενδιαφέρον, από τη σκοπιά αυτή, το γεγονός ότι η Ελλάδα υπέγραψε την 2.5.1983 το υπ' αριθμ. 6 Ειδικό Πρωτόκολλο που προστέθηκε στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και που πρόβλεψε ότι η κατάργηση της θανατικής ποινής αποτελεί νομική υποχρέωση για τα υπογράφοντα κράτη σε καιρό ειρήνης [την ίδια εποχή ωστόσο η χώρα μας προχώρησε με τον Ν. 1366 από 22/22.6.1983 σε αναμόρφωση των διατάξεων του Πον.Κ. περί εσχάτης προδοσίας (άρθρ. 134 Επ. ΠΚ), όπου και πάλι ως κύριες ποινές προβλέφθηκαν διαζευκτικά ο θάνατος και η ισόβια κάθειρξη].

• *Η σύγχρονη συζήτηση για τη θανατική ποινή*. Παρά τη μειωμένη πρακτική της σημασία στις σύγχρονες προηγμένες κοινωνίες, η θανατική ποινή εξακολουθεί και στην εποχή μας να προκαλεί έντονες συζητήσεις ως προς την ορθότητα και τη σκοπιμότητά της. Συνήθως, μάλιστα, στις συζητήσεις αυτές εμπλέκονται και εξωνομικά επιχειρήματα (φιλοσοφικής, πολιτικής ή θεολογικής φύσεως) ή αντιδράσεις συναισθηματικού χα-

ρακτήρα (π.χ. συνήθης επιδοκιμασία της θανατικής ποινής από τη λεγόμενη «κοινή γνώμη» λόγω υποτιθέμενης αυξητικής τάσεως των εγκλημάτων θίας), έτσι ώστε πολύ συχνά να μην υπάρχει κοινό έδαφος συνεννοήσεως και διαμορφώσεως κάποιων αντικειμενικά αποδεκτών θέσεων. Ειδικότερα, από την άποψη της ορθότητας στην απειλή και επιβολή της θανατικής ποινής, το κυριότερο επιχείρημα των αντιπάλων της είναι ότι μια φιλελεύθερη και δημοκρατική Πολιτεία, εφόσον θεωρεί ως υπέρτατο σκοπό υπέρθεω της τον άνθρωπο (πρβλ. άρθρ. 2 §1 Συντ.), δεν έχει δικαίωμα ούτε να επιβάλλει ποινή που πλήττει το ύψιστο αγαθό του ανθρώπου, δηλαδή τη ζωή του, ούτε και να προχωρήσει στη θανάτωση αυτού του ανθρώπου χάριν του εκφοβισμού ή παραδειγματισμού άλλων πολιτών (πρβλ. Γ.-Α. Μαγκάκη, άρθρο στην εφημερίδα «Το Βήμα» της 16.12.1979, σ. 6 αλλά και Λ. Μαργαρίτη / Ν. Παρασκευόπουλου, *Θεωρία της Ποινής*, 1984, σ. 56 κ.ε.). Συνήθως στην επιχειρηματολογία αυτή αντιτάσσεται ότι η Πολιτεία έχει το δικαίωμα να τιμωρεί τους εγκληματίες (δολοφόνους) με ανταποδοτικό τρόπο, διότι το δικαίωμα αυτό απορρέει από την ίδια την ιδέα της δικαιοσύνης (Κανί, *Metaphysik der Sitten*, Rechtslehre, 1798 II. Teil, I. Abschnitt, E) και της αποκατάστασης του Δικαίου (Hegel, *Grundlinien der Philosophie des Rechts*, 1821, § 99, 100) ή ακόμη από το γεγονός ότι ο εγκληματίας με την πράξη του γίνεται εχθρός της κοινωνίας και παύει, επομένως, να ισχύει γ' αυτόν το λεγόμενο «κοινωνικό συμβόλαιο» (Rousseau, *Du contrat social*, 1762, II. V).

Περαιτέρω η θανατική ποινή αμφισβητείται έντονα, αν και χωρίς ακλόνητη τεκμηρίωση, από την άποψη της σκοπιμότητας. Τα επιχειρήματα που προβάλλονται εδώ εναντίον της διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Αφορούν δηλ. αφ' ενός στη βάσει στατιστικών συγκρίσεων εκτιμώμενη εκφοβιστική της δύναμη στους τρίτους (γενική πρόληψη) και αφ' ετέρου στη βάσει της προσωπικότητας του εγκληματία εκτιμώμενη προσφορότητα της θανατικής ποινής στην αντιμετώπισή του (ειδική πρόληψη). Είναι όμως φανερό ότι τέτοιες συγκρίσεις παρουσιάζουν μικρή μόνο αξιοπιστία στα συμπεράσματά τους, αφού ο αριθμός των εγκλημάτων (ανθρωποκτονιών) σε μια δεδομένη χρονική περίοδο δεν εξαρτάται μόνον από την ύπαρξη απειλής ή την εκτέλεση της θανατικής ποινής, αλλά και από άλλους παράγοντες (π.χ. πολλαπλά κρούσματα ληστειών με φόνο λόγω οικονομικής δυσπραγίας). Εξάλλου, ως προς την προσφορότητα της θανατικής ποινής να αντιμετωπίσει και εξουδετερώσει τους επικίνδυνους εγκληματίες, οι αντιρρήσεις των πολεμιών της εστιάζονται στο ακόλουθο επιχείρημα: Οι εγκληματίες που μπορούν με την πράξη τους να επισύρουν τη θανατική ποινή, δηλ. κατά κανόνα οι δράστες μιας συζυγούς ανθρωποκτονίας, είτε ενεργούν υπό το κράτος μιας ψυχικής ανωμαλίας ή ψυχικής νόσου, οπότε όμως η μειω-

μένη ή ελλιπής ικανότητά τους για καταλογισμό αποκλείει την επιβολή της θανατικής ποινής, είτε πάλι ενεργούν επαγγελματικά, με συναισθηματική ψυχρότητα, οπότε όμως η απειλή της θανατικής ποινής δύσκολα μπορεί να τους σταματήσει, αφού εκείνο που τους ενδιαφέρει προ πάντων δεν είναι η ίδια η ποινή, αλλά οι πρακτικές δυνατότητες διαφυγής από αυτήν. Και η επιχειρηματολογία αυτή είναι ωστόσο υπεραπλουστευτική και επιφανειακή: Από τη μία πλευρά, η μέγιστη ή έλλειψη της ικανότητας για καταλογισμό κρίνεται κατά τον νόμο βάσει συγκεκριμένων προϋποθέσεων (α' 34 ΠΚ), που δεν ταυτίζονται απαραίτητα με τις όποιες ψυχικές ανωμαλίες του εγκληματία (πρβλ. σχετικές αναπτύξεις του Κ. Χ. Σταθόπουλου στα *Ποινικά Χρονικά* ΛΓ' 1983, 673 κ.ε.). Επομένως, οι ψυχικά ανώμαλοι εγκληματίες μπορούν νόμιμα να υποστούν και αυτοί υπό προϋποθέσεις την ποινή του θανάτου. Από την άλλη πάλι πλευρά, η διάπραξη ενός εγκλήματος με επαγγελματίσμο και η κατάρτιση σχεδίου από τον δράστη για την αποφυγή της αποκάλυψής του δεν σημαίνει κατά κανένα τρόπο ότι η θανατική ποινή έχει στη συνείδηση αυτού του δράστη ίση εκφοβιστική δύναμη με τις άλλες ποινές (η υποστήριξη μιας τέτοιας γνώμης υποπίπτει στο λογικό σφάλμα της «λήψεως του ζητουμένου»).

Εν όψει των παραπάνω δεδομένων, η λύση του ζητήματος για την κατάργηση ή μη της θανατικής ποινής ανάγεται σε τελευταία ανάλυση όχι τόσο σε αμφιλεγόμενες εκτιμήσεις σκοπιμότητας, όσο κυρίως σε γενικότερες αξιωματικές επιλογές ως προς την ίδια την ορθότητα του θεσμού και δη ως προς τα (περιορισμένα, πράγματι) περιθώρια δυνατής εναρμόνισής του με τους σκοπούς της σύγχρονης Πολιτείας για προστασία της αξίας του ανθρώπου και για εξύψωση του πολιτιστικού του επιπέδου.

• *Ιστορική εξέλιξη*. Η αμφισβήτηση της θανατικής ποινής ως θεσμού είναι φαινόμενο των νεώτερων χρόνων και σημειώθηκε ιδίως μετά τη Γαλλική Επανάσταση (1789), υπό την ώθηση του πνευματικού κινήματος των Διαφωτιστών. Σε παλαιότερες εποχές η θανατική ποινή αποτελούσε συνήθη δημόσια ποινή (μαζί με τις σωματικές ποινές, τις χρηματικές ποινές, την ατιμία και την εξορία). Οι σκοποί, ωστόσο, και οι λειτουργίες που εξυπηρετούσε η θανατική ποινή στη μακρόχρονη αυτή κυριαρχία της διέφεραν αποφασιστικά από εποχή σε εποχή και από κοινωνία σε κοινωνία:

Στα πρώτα στάδια ύπαρξης μιας κοινωνίας η θανατική ποινή επιβάλλεται, έτσι, ως ποινή θρησκευτικού - εξηλαστικού χαρακτήρα (κυρίως με τη μορφή θυσίας) και μόνο σε ορισμένες πράξεις «προδοσίας» που δημιουργούν κίνδυνο για την ασφάλεια της ομάδας από εξωτερικούς εχθρούς ή που μπορούν να προκαλέσουν την οργή της λατρευόμενης θεότητας και άλλων υπερφυσικών στοιχείων (λιποταξία, συνεννόηση με τους εχθρούς, ιεροουσία, προσβολή των αρχηγών της ομάδας ως εκπροσώπων της θεότητας, κακοποιός μαγεία κ.λπ.). Αντί-

θετα, πράξεις που προσβάλλουν τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, την τιμή, την περιουσία και τα άλλα αγαθά του ατόμου είναι κατ' αρχήν «ιδιωτικά αδικήματα», που διακονούνται με δυναμικό τρόπο, άμεσα στην αρχή και αργότερα με ταυτοπαθείς αντεκδικήσεις ή και συμβιβαστικά με χρηματική αποζημίωση ή συγχώρηση (αίψεις) από τους άμεσα ενδιαφερομένους. Με την ισχυροποίηση όμως του ρόλου της κεντρικής εξουσίας και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για τον περιορισμό ή και την πλήρη εξάλειψη της ιδιωτικής αντεκδίκησης, επέρχεται αντίστοιχα η δημοσιοποίηση των ποινικών μέσων, η ελασθόνιση του θεσμού της χρηματικής αποζημίωσης (με παράλληλη ενδυνάμωση του θεσμού των προστίμων προς τον βασιλιά ή τους τοπικούς άρχοντες) και ο χαρακτηρισμός ως εγκλήματος κάθε πράξης, γενικά, που διαταράσσει την ειρήνη του βασιλείου και της χώρας (άρα και των σοβαρότερων «ιδιωτικών αδικημάτων» της προηγούμενης περιόδου). Η θανατική ποινή αποκτά εδώ, όπως και οι άλλες ποινές, τον χαρακτήρα στυγνής ανταπόδοσης για το διαπραχθέν εγκλημα και αποκατάστασης της φυσικής τάξης και του νόμου, ενώ παράλληλα επιδιώκεται, με την επιβολή της, ο παραδειγματισμός των άλλων πολιτών (έτσι κυρίως στη ρωμαϊκή νομοθεσία κατά την περίοδο της Αυτοκρατορίας: Dig. 48, 19, 16, 10 και 48, 19, 38, 5), ή, γενικότερα, η κατάδειξη της δυσουμμετρίας ανάμεσα στην εξουσία —εκπροσωπούμενη από τον ηγεμόνα— και στον δράστη που τόλμησε να της αντιταχθεί (έτσι κυρίως κατά την περίοδο του δικού μας μεσαιώνα και της Αναγέννησης, με την *Consuetudo Criminalis Carolina* του 1532 —πρβλ. M. Foucault, *Surveiller et Punir. Naissance de la Prison*, 1975, σ. 52). Σε ένα αντίδρομο στυγνής αποζημίωσης της κεντρικής εξουσίας, επιδιώκονται, τέλος, η ακριβής οριοθέτηση, ο περιορισμός ή και η εξάλειψη της θανατικής ποινής από τις νομοθεσίες, αφ' ενός διότι κρίνεται από ορθολογική άποψη ότι η υποτιθέμενη εκφοβιστική της δύναμη δεν είναι τόσο διαρκής όσο εκείνη μιας συνεχούς στέρησης της ελευθερίας (με αυτό το πνεύμα προπάντων αντιτάχθηκαν σ' αυτήν οι Διαφωτιστές κατά τον 18ο αιώνα —βλ. π.χ. Beccaria, *Περί αδικομάτων και ποινών*, 1764, και μεταφρ. Αδ. Κοραή, 1823², κεφ. XVI, σ. 71 κ.ε.) και αφ' ετέρου διότι πιστεύεται, από συναισθηματική-αξιολογική άποψη, ότι η ύπαρξη αυτής της ποινής είναι αντίθετη με τον πολιτισμό και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου (η ιδέα αυτή εκφράστηκε ιδίως από τους ρομαντικούς και φιλελεύθερους στοχαστές του 19ου αιώνα —π.χ. V. Hugo, *Demier jour d'un condamné*, 1829 και σε ελλ. μεταφρ. *Η τελευταία μέρα καταδίκου*—, αν και η σημασία της εξακολουθεί να παραμένει αμείωτη).

Στην εκάστοτε διαμόρφωση και συγκεκριμενοποίηση του πιο πάνω γενικού εξηλαστικού σχήματος σπμαντικής επίδραση ασκούν, οπωσδήποτε, και πολλοί άλλοι περιστασιακοί παράγο-

Θανατογόνο γονίδιο

ντες οικονομικού, πολιτικού και πολιτιστικού χαρακτήρα. Εφ' όσον όμως εκτιμηθούν με τη δέουσα θαρρύτητα οι διάφορες συνιστώσες της κάθε χρονικής περιόδου, το εξελικτικό αυτό σχήμα μπορεί πράγματι να βοηθηθεί σε μια κατανοώσα ερμηνεία της φύσης, της λειτουργίας και των τάσεων της θανατικής ποινής τόσο στις παλαιότερες όσο και στις νεώτερες κοινωνίες.

Η προσέγγιση της ιστορικής εξέλιξης της θανατικής ποινής στα επιμέρους δίκαια, στο μέτρο που συναρτάται με τη γενικότερη εξέλιξη των ποινικών μέσων και θεσμών, υπερβαίνει τα όρια της ποσοτικής ανάλυσης. Εδώ αρκεί να σημειωθούν μόνο τα ακόλουθα: Με εξαίρεση, ίσως, το κλασικό Αττικό Δίκαιο και τη νομοθεσία της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας, οπότε η θανατική ποινή γνώρισε μια σχετική ηπιότητα στην απειλή και εφαρμογή της, καθώς και με εξαίρεση ορισμένων Ελλήνων φιλοσόφων αλλά και Πατέρων της Εκκλησίας, που έκριναν αναγκαία τη χρησιμοποίηση της θανατικής ποινής μόνο σε βαριές, αθεράπευτες περιπτώσεις εγκληματιών. Η ιστορία της ανθρωπότητας έως τα μέσα του 19ου αιώνα χαρακτηρίζεται —κυρίως για τους οικονομικά ασθενέστερους εγκληματίες— από μια απόλυτη σχεδόν κυριαρχία της θανατικής ποινής ακόμη και για μικράς σημασίας εγκλήματα. Επίσης και η εκτέλεση της ποινής αυτής είναι κατά κανόνα εξαιρετικά οδυνηρή για τον καταδίκιο, και τούτο είτε από την ίδια τη φύση του τρόπου εκτέλεσης (π.χ. σταύρωση, ανασκολοπισμός, δηλ. «παλούκωμα», τετρασχισμός, δηλ. διαμελισμός του σώματος του δράστη από άλογα που τρέχουν προς τέσσερις διαφορετικές κατευθύνσεις, ενταφιασμός εν ζώη, κάψιμο στην πυρά) είτε διότι επιτείνεται ο πόνο με πρόσθετα μαρτύρια (π.χ. ξεσχίσιομα του σώματος με πυρωμένες λαβίδες —βλ. τις σχετικές διατάξεις της *Constitutio Criminalis Carolina* 1532, à CXIX κ.ε., (CXXIX)).

Σταθμό στην εξέλιξη αυτή αποτέλεσε η γαλλική επαναστατική νομοθεσία (Ποινικός Κώδικας της 25.9.1791), η οποία, χωρίς να φθάσει έως την πλήρη κατάργηση της θανατικής ποινής (αν και τούτο ζητήθηκε από διαπρεπή μέλη της Συντακτικής Συνέλευσης, όπως, λ.χ. από τον Ροβεσπιέρο), πήνε περιορίσει αριθμητικά από 115 περιπτώσεις εγκλημάτων του παλαιότερου Δικαίου σε 32 και πρόβλεψε ενιαίο τρόπο εκτέλεσής της με απλή αφαίρεση της ζωής, χωρίς πρόσθετα βασανιστήρια. Ανάλογες εξελίξεις παρατηρήθηκαν ακολούθως και σε άλλες χώρες, όπως στην Αγγλία, όπου μέσα σε 60 χρόνια και έως το 1839 ο κύκλος των (οπωδήποτε λεπτομερειακών) αδικημάτων για τα οποία απειλούνταν η θανατική ποινή μειώθηκε από 350 σε 17 (Sutherland & Cressey, *Criminology*, 1978¹⁹). Στη Νορβηγία η θανατική ποινή γίνεται (1874) διαζευκτική προς την ποινή της ισόβιας κάθειρξης (το 1876 πραγματοποιείται η τελευταία θανατική εκτέλεση), ενώ στην Ιταλία καταργείται ολοσχερώς με τον Ποινικό Κώδικα Zanardelli του 1889. Μια αναστροφή

τάση για επανεισαγωγή της θανατικής ποινής παρατηρείται στην Ευρώπη περί τα τέλη του 19ου αιώνα κ.ε.ε., ως επακόλουθο της παραγμένης πολιτικής ζωής στο εσωτερικό των επιμέρους χωρών της και διεθνώς (κοινωνικές διεκδικήσεις, ολοκληρωτικά καθεστώτα, πόλεμοι). Ενδεικτικό μάλιστα είναι ότι και η ίδια η Ιταλία, ευρισκόμενη ακόμη υπό την επίδραση των διδασκαλιών της ιταλικής θετικής σχολής περί «κοινωνικής άμυνας», αλλά και υπό την επίδραση των κηρυγμάτων του φασισμού, θεσπίζει εκ νέου τη θανατική ποινή, το 1930, με τον Ποινικό Κώδικα Rocco. Οστόσο, η τάση αυτή, μετά τις επιώδυνες εμπειρίες του Β' Παγκόσμιου πολέμου και τη συνακόλουθη ενίσχυση των ανθρωπιστικών ιδεωδών, παρουσιάζεται σταδιακά να δίνει και πάλι τη θέση της σε μια ευρύτερη κίνηση για περιορισμό ή και κατάργηση της θανατικής ποινής (παρόμοια καταργητική θέση απέναντι στη θανατική ποινή έχει λάβει και η επικρατούσα σήμερα στις ποινικές επιστήμες διδασκαλία της «νέας κοινωνικής άμυνας», βλ. σχετικά M. Ancel, «Les doctrines de la défense sociale devant le problème de la peine de mort», στη *Revue de Science Criminelle* 1963, σ. 404-415).

• Σημερινή διεθνής κατάσταση. Η κίνηση για οριοθέτηση, περιορισμό ή και κατάργηση της θανατικής ποινής έχει εκδηλωθεί μεταπολεμικά με σειρά διακηρύξεων ή συμβάσεων των διεθνών ή διακρατικών οργανισμών (βλ. οχτ. Κ. Φινκαλιώτη, *δ.π.*, σ. 127 κ.ε.). Αναφέρονται εδώ επιλεκτικά: η υπ' αριθ. 1574/21.4.1971 Απόφαση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ, στην οποία γίνεται έκκληση προς τα κράτη-μέλη να περιορίσουν προοδευτικά τον αριθμό εγκλημάτων που απειλούνται στη νομοθεσία τους με θανατική ποινή, το από 18.6.1981 Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (είχε προηγηθεί το προσωρινό ψήφισμα του από 21.11.1980) «περί καταργήσεως της θανατικής ποινής στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα», όπου γίνεται, επίσης, πρόσκληση στα κράτη-μέλη να τροποποιήσουν τις νομοθεσίες τους προς την κατεύθυνση κατάργησης της θανατικής ποινής) και ιδίως το Ειδικό Πρωτόκολλο (υπ' αριθ. 6) που προστέθηκε στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και όρχιου να ισχύει στις 28.4.1983. Το Πρωτόκολλο αυτό, που έχει ήδη υπογραφεί από τις περισσότερες χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης (και από τη χώρα μας στις 2.5.1983), προβλέπει ότι η κατάργηση της θανατικής ποινής αποτελεί νομική υποχρέωση για τα υπογράφοντα κράτη σε καιρό ειρήνης (πρβλ. σχετικό σημείωμα στη *Revue Internationale de Criminologie et de police technique*, 36: 1983, Ιούλιος-Σεπτέμβριος, 113-114 για παλαιότερα στοιχεία θλ. επίσης: Comité Européen pour les Problèmes Criminels, *La peine de mort dans les pays européens*, Conseil de l'Europe, 1962).

Σε όλες σχεδόν τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης η θανατική ποινή έχει σήμερα καταργηθεί de jure ή de facto, τουλάχιστον σε περιόδους ειρήνης.

Σε ορισμένες χώρες η πλήρης κατάργηση της θανατικής ποινής συντελέστηκε, πάντως αρκετά πρόσφατα (στη Δανία το 1968, στη Μεγάλη Βρετανία το 1969, στη Φινλανδία το 1972, στη Σουηδία το 1973, στην Πορτογαλία το 1976, στην Ισπανία και στη Νορβηγία το 1978, στο Λουξεμβούργο το 1979, στη Γαλλία το 1981, στην Ολλανδία το 1983). Άλλοτε, πάλι, η κατάργηση κατοχυρώθηκε απευθείας με συνταγματική διάταξη (Ιταλία 1947, Δυτική Γερμανία 1949, Ισπανία 1978), ενώ σε άλλες περιπτώσεις, αντίστροφα, η κατάργηση έγινε χωρίς ρητή διάταξη νόμου, απλώς με τη μη εκτέλεση θανατικών ποινών για μακρό χρονικό διάστημα (π.χ. στο Βέλγιο από το 1918, στην Ιρλανδία από το 1954, στην Κύπρο από το 1969, στην Ελλάδα από το 1972). Πέρα όμως από τον δυτικοευρωπαϊκό χώρο, η θανατική ποινή εξακολουθεί και σήμερα να κυριαρχεί τόσο στις σοσιαλιστικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όσο και στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Ακόμη και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, έπειτα από κάποιες παλινδρομήσεις της νομολογίας του Ανώτατου Δικαστηρίου κατά τα έτη 1972 και 1976, η θανατική ποινή ισχύει και εφαρμόζεται σε 38 από τις 52 ομόσπονδες Πολιτείες, ήδη δε τον Δεκέμβριο 1985 υπήρχαν 1.642 καταδίκιοι σε θάνατο που περιμεναν την εκτέλεσή τους (τρόποι εκτέλεσης: ηλεκτρική καρέκλα, ενδοφλέβια ένεση, δηλητηριώδη αέρια κ.λπ.). Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της οργάνωσης «Διεθνής Αμνηστία», η οποία διεξάγει ένα πραγματικά εμπνευσμένο αγώνα για την κατάργηση της θανατικής ποινής, κυρίως ως μέσου εξόντωσης πολιτικών αντιπάλων των καθεστώτων, μόνο 28 χώρες (επί συνόλου 134) έχουν καταργήσει ολοκληρωτικά τη θανατική ποινή και άλλες 18 για τα κοινά εγκλήματα (Amnesty International, *Report 1986*, London 1986, σ. 11). Απομένει, επομένως, να γίνουν πολλά ακόμη για μια ορθολογικότερη οργάνωση του συστήματος ποινικής καταστολής στον σύγχρονο κόσμο.

ΝΕΣΤΟΡ Ε. ΚΟΥΡΑΚΗΣ [Π]

ΒΙΒΛΙΟΓΡ. (επιλογή): Εκτός από τις εργασίες που αναφέρονται στους οικείους τόπους του πιο πάνω λήμματος, χρήσιμα είναι και τα ακόλουθα έργα γενικού ενδιαφέροντος:

Ελληνόγλωσσα: Μ. Ανδριανόκη, *Η κατάργηση της ποινής του θανάτου*, Αθήνα 1950 / Ευ. Αποστολόπουλου, *Η ποινή του θανάτου (από κριτικής σκοπιάς)*, Αθήνα 1980 / Κ. Βουγιούκα, «Η κατάργηση της ποινής του θανάτου στην Ελλάδα στα πλαίσια του του Πρωτοκόλλου της Ε.Σ. των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», στην *Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου*, 1983, 569-587 / Κ. Γαβρίκα, *Η ποινή του θανάτου / Του ίδιου*, *Εγκληματολογία*, τόμ. Γ' *Συμφρονοιστική*, Αθήνα 1965²⁰, 137-157 / Η. Γάφρος, «Η ποινή του θανάτου», *Ποιν. Χρ. ΚΖ* 1977, 97-108 / Δ. Καρανίκια, *Συμφρονοιστική*, τόμ. Α', Θεσσαλονίκη 1948, σ. 290-305 / Α. Καταστώνη, *Ποινικών Δικαίων, Γενικών Μέρος*, τόμ. Β' 1978, σ. 77-86 / Ν. Κουράκη, *Η ποινή κατασταλή μεταξύ παρελθόντος και μέλλοντος*, Αθήνα 1985²¹ / Χρ. Αδάραη, *Η ποινή του θανάτου*, Αθήνα 1977 / Μιτσαγένη, *Η θανατική ποινή*, κατά μεταφρ. Ν. Γ. Κωτσάκη, Ζάκυνθος 1870 (Mithemaler, *Die Todesstrafe*, 1862) / Δ. Μιράσγελη, *Η ποινή του θανάτου*, Αθήνα 1936 / Β. Παπάς, «Το

θέλημα της Μεδοούσης: Το πρόβλημα της ποινής του θανάτου και οι τελευταίες εξελίξεις του», στην *Ποινική Επιθεώρηση*, Α' 1970, 170-182, 254-285, 443-458 και 721-739 / Μιχ. Συμπεθέρος, *Η ποινή του θανάτου, τα υπέρ και τα κατά*, Αθήνα 1982.

Ξενόγλωσσα: A. Camus & A. Koestler, *Réflexions sur la peine capitale*, Παρίσι 1957 / Colloque sur la peine de mort tenu à Athènes du 4 au 8 Avril 1960 sous les auspices de l'École des Sciences politiques «Pantios», με εισηγήσεις και παρεμβάσεις των J. Graven, P. Bockelmann, Th. Sellin, R. Merle, M. Ancel, I. Γεωργιάκη, Κ. Δεσποτόπουλου, Δ. Βεζάνη, Αντ. Δροσάπουλου, Γ. Μαγκάκη, Μ. Στασινοπούλου, Στρ. Σωμερτίη, Σπ. Καλογερόπουλου - Στρατή κ.ά. (πρβλ. σχετικά και I. Μ. Δασκαλοπούλου, «Η δημοσία αυτήχτησις περί θανατικής ποινής εις την Πάντειον», *Ποιν. Χρ.* I' 1960, 287) / Ed. Dreher, «Für und wider die Todesstrafe», *ZStW* 70:1958, 543-585 / J. Imbert, *La peine de mort, Histoire - Actualité*, Παρίσι 1967 / H. - H. Jeschek, *Die Todesstrafe im ausländischen Recht*, στο ούλολογικό έργο *Die Frage der Todesstrafe*, 12 *Anworten*, München: Piper 1962, σ. 49-64 / J. Lesauvé (επιμ.), *Contre ou pour la peine de mort*, Παρίσι 1879 / P. Papadatos, «La peine capitale», στη *Revue Hellénique de Droit International*, 20:1967, 131-138.

Θανατογόνο γονίδιο ή θανατογονίδιο, το (γενν. *lethal gene* γαλλ. *gène létal*) (βιολ.) γονίδιο το οποίο θανατώνει τον φορέα του, εκτός αν η δράση του αυτή μπορεί να διορθωθεί από την παρουσία του φυσιολογικού αλληλομόρφου²² του.

Τα θανατογόνα γονίδια μπορούν να ομαδοποιηθούν ανάλογα με τον βαθμό διεισδυτικότητάς τους (θανατογόνοι χαρακτήρες με τη στενή έννοια του όρου, που προκαλούν τον θάνατο στο 90% και πλέον των περιπτώσεων —ημιθανατογόνοι, που προκαλούν τον θάνατο στο 50%-90% των φερέων ή σχεδόν φυσιολογικοί κάτω του 50%) ανάλογα με τη χρονική στιγμή της δράσης τους (στους γαμέτες, στον ζυγώτη ή στο έμβρυο, στα διαφορετικά στάδια ανάπτυξης του) ανάλογα με την επίδραση δευτερευόντων ενδογενών ή εξωγενών παραγόντων (χαρακτήρες θανατογόνοι άνευ όρων ή υποκειμενοί στην επίδραση της θερμοκρασίας του φύλου κ.λπ.) ανάλογα με τον καθορισμό τους (αυτοσωμικό ή φυλοσύνδετο) ανάλογα με τον επικρατή ή υποτελή χαρακτήρα τους.

Το πρώτο θανατογόνο γονίδιο ανακαλύφθηκε από τον Α. Κουνεό* (L. Cuené) το 1905 σε ένα κίτρινο ποντίκι - φορέα του γονιδίου (Ay). Το γονίδιο αυτό είναι ένα υπερέχον αλληλόμορφο του γονιδίου χρωματισμού του τριχώματος αγκούτι (Agouti A). Οι διάφορες διασταυρώσεις μεταξύ των κίτρινων ποντικών παρήγαγαν πάντοτε 67% ετεροζυγικά ποντίκια (Ay A) και 33% ποντίκια κίτρινα ή μύατρα, ομοζυγικά (AA). Οι αναλογίες της διασταύρωσης αυτής, για να είναι σωστές και να ανταποκρίνονται στους νόμους του Μέντελ, έπρεπε να παράγουν εκτός των 25% γκρίζων ομοζυγικών (AA) και 50% ετεροζυγικών κίτρινων (Ay Ay), καθώς και 25% κίτρινα ποντίκια, ομοζυγικά (Ay Ay), τα οποία όταν θα διασταυρώνονταν μεταξύ τους θα έδιναν πάντοτε κίτρινα ποντίκια, ομοζυγικά (Ay, Ay), ενώ η διασταύρωση μεταξύ ετεροζυγικών ποντικών δίνει πάντοτε